

Streptococcus suis: een veelvoorkomende ziekteverwekker

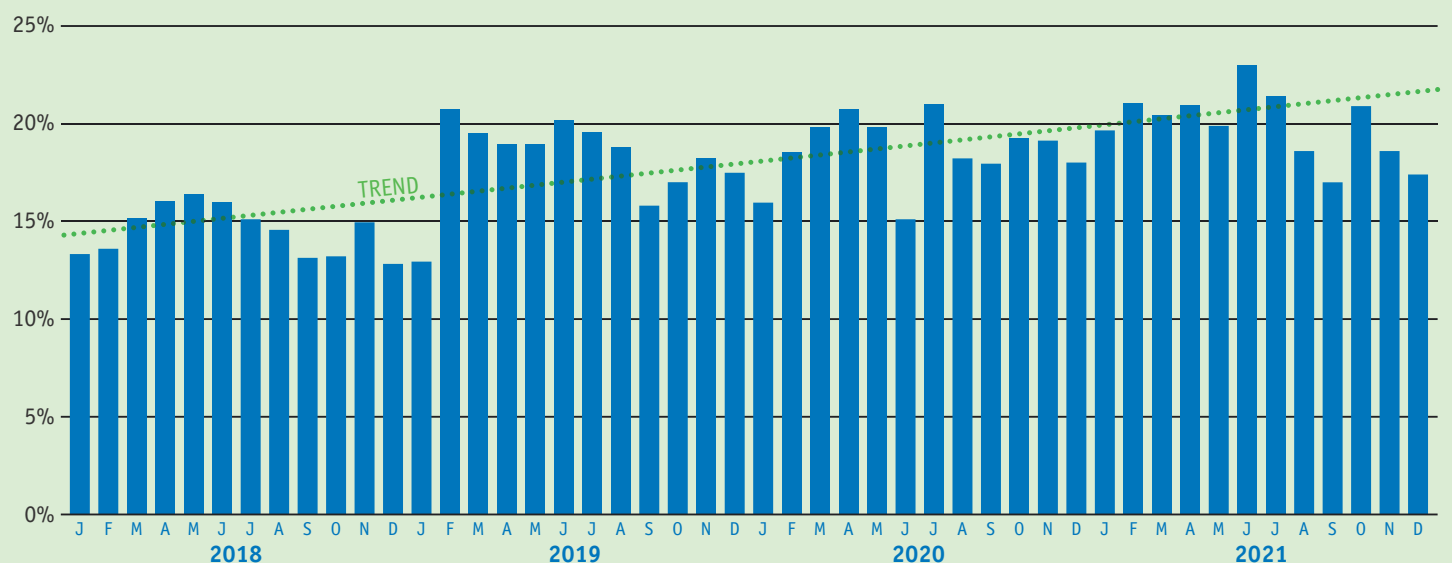
De dierenartsen van onze Veekijkertelefoon krijgen vaak vragen over streptokokkeninfecties bij varkens. In de afgelopen vijf jaar tijd is het percentage vragen over specifieke ziekteverwekkers dat hierover ging gestegen van 4 naar ruim 10 procent.

Het sluit aan bij deze waarneming dat ook in de Online Monitor door dierenartsen het aantal meldingen van streptokokkeninfecties als meest waarschijnlijke oorzaak van gezondheidsklachten geleidelijk oploopt (zie figuur 1). Hieruit blijkt dat deze infecties en het onder controle krijgen blijvend van groot belang zijn

in de Nederlandse varkenshouderij. En dat is niet vreemd, gezien de gevolgen van streptokokkeninfecties voor de technische prestaties van het varkensbedrijf en voor het antibioticagebruik.

Inzendingen voor pathologisch onderzoek

Ook bij inzendingen voor pathologisch onderzoek lijkt het aandeel streptokokkeninfecties de laatste jaren iets toe te nemen. In het eerste halfjaar van 2021 is bij ruim 20 procent van de ingezonden varkens voor pathologisch onderzoek een streptokokkeninfectie als oorzaak van een ziektekundig probleem gediagnosticeerd. Meestal gaat het bij varkens om *Streptococcus suis*.

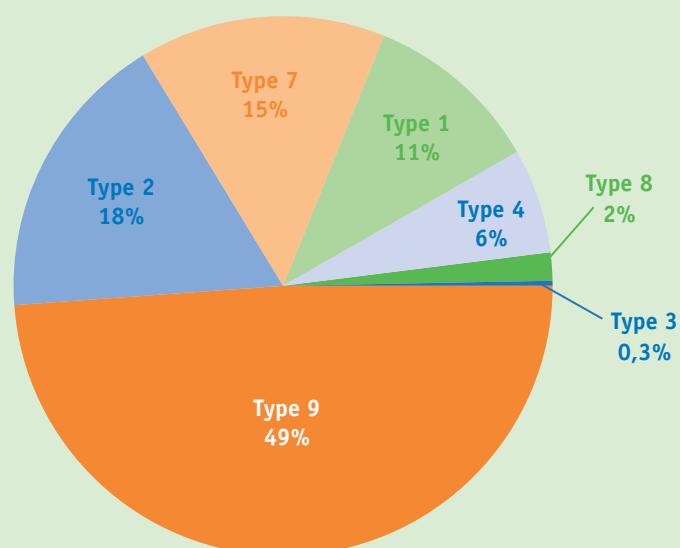
Figuur 1. Meldingen van streptokokkeninfecties als meest waarschijnlijke oorzaak van gezondheidsklachten bij varkens (Online Monitor periode 2018 – 2021)

Maar er zijn ook andere streptokokkensoorten (species) die, ook in Nederland, worden gevonden in varkens met gezondheidsklachten, zoals bijvoorbeeld *Streptococcus porcinus*, *Streptococcus zooepidemicus* en *Streptococcus dysgalactiae*.

De klachten veroorzaakt door een streptokokkeninfectie lopen uiteen van gewrichtsontsteking en hersenvliesontsteking tot longontsteking, sepsis (bloedvergiftiging) en hartklepontsteking. De klinische verschijnselen kunnen per bedrijf sterk variëren en ook binnen het bedrijf kan een infectie een verschillend verloop hebben. In verband met het acute verloop kan het noodzakelijk zijn dat een groepsbehandeling met antibiotica wordt ingezet. Dit maakt het voor bedrijven met regelmatig terugkerende streptokokkenproblematiek moeilijk om het antibioticagebruik terug te dringen. Varkens kunnen drager zijn van de bacterie zonder ziekteverschijnselen te vertonen, maar ze kunnen de bacterie op dat moment wel verspreiden. Onder omstandigheden die ongunstig zijn voor het varken kunnen streptokokken toeslaan en ziekte veroorzaken. Denk hierbij aan onderliggende infecties, maar ook voer, stress, klimaat en onvoldoende biestopname kunnen een rol spelen.

Verschillende typen

Wereldwijd zijn van *Streptococcus suis* inmiddels in elk geval 35 serotypen beschreven. Een beperkte inventarisatie van het materiaal dat naar ons is ingestuurd, leert dat in Nederland type 9 het vaakst wordt aangetoond in varkens met gezondheidsklachten. Daarnaast worden type 1, 2 en 7 zeer regelmatig gevonden

Figuur 2. Bij varkens geïsoleerde Streptokokken-typen bij (pathologisch) onderzoek door GD (steekproef 2021)

en komen de typen 3, 4 en 8 slechts een enkele keer voor. Niet in alle gevallen kan een specifiek type worden vastgesteld. Deze worden door het laboratorium als 'niet typeerbaar' gerapporteerd. Er kan ook nog onderscheid worden gemaakt op basis van de aanwezigheid van virulentiefactoren.

Over de mate waarin de aanwezigheid van deze virulentiefactoren een bewijs is voor het wel of niet ziekmakend zijn van een bepaalde *Streptococcus suis* heerst nog veel onduidelijkheid onder onderzoekers. Het is hierdoor niet mogelijk om op basis van het wel of niet aanwezig zijn van virulentiefactoren te concluderen of een streptokokkenstam van klinisch belang is op het bedrijf. Klinische relevantie wordt bepaald door het aantonen van de streptokokkenstam in een ziek dier of in een orgaan dat pathologische afwijkingen heeft passend bij streptokokkeninfectie.

Aanpak

Er zijn in Nederland geen commerciële vaccins beschikbaar tegen streptokokkeninfectie bij varkens. In de praktijk maakt men met wisselend succes gebruik van stalspecifieke vaccins, zogeheten autovaccins. Dit vaccin wordt meestal ingezet bij de zeugen, om de biggen via de biest van antistoffen te voorzien tegen de op het bedrijf aanwezige streptokokken. Het is aanbevolen om een stalspecifiek vaccin regelmatig te updaten, in overleg met de bedrijfsdierenarts.

Naast een eventuele inzet van een dergelijk vaccin is het belangrijk om verspreiding van streptokokken op het bedrijf zoveel mogelijk te voorkomen. De belangrijkste verspreidingsroute is direct contact (neus-neuscontact) tussen varkens, maar ook mensen en andere dieren kunnen de bacterie overdragen. Een goede bioveiligheid, hygiëne en biestvoorziening zijn daarom van essentieel belang in het beperken van de verspreiding van streptokokkeninfecties door het bedrijf.

Een belangrijke preventieve maatregel is het zo min mogelijk mengen van groepen varkens en het zeker niet mengen van verschillende leeftijden. Het mengen van biggen van dezelfde leeftijd kan het beste worden voorkomen door tomen na het spenen bij elkaar te houden en eventueel twee of drie tomen te mengen (afhankelijk van de hokgrootte). Maar nog belangrijker is het niet terugleggen van kwalitatief matige biggen of achterblijvers naar een jongere leeftijdscategorie, of het terugplaatsen van biggen uit de ziekenboeg bij de grote groep.

Het aanpakken van een streptokokkenprobleem op een varkensbedrijf gaat vrijwel altijd over meerdere factoren, waarbij alle adviseurs op het bedrijf een belangrijke rol spelen.

35.000

...BEDRIJFSBEZOEKEN
ZIJN IN 2021
VASTGELEGD IN DE
ONLINE MONITOR

Sinds 2015 is het voor varkensdierenartsen verplicht om hun bevindingen van het maandelijkse bedrijfsbezoek centraal vast te leggen, wat gebeurt onder de naam 'Online Monitor'. Deze data zijn onmisbaar voor het bepalen van de landelijke en regionale gezondheid van varkens, maar ook voor het in beeld brengen van trends en ontwikkelingen van dierziekten. Wij verwerken deze data en geven ze overzichtelijk weer, zodat deze makkelijk terug te koppelen zijn naar varkenshouder en dierenarts.

In 2021 kwam er informatie van gemiddeld 2.600 verschillende varkensbedrijven per maand binnen via de Online Monitor, verzameld uit meer dan 35.000 bedrijfsbezoeken. Over het hele jaar zijn er van ruim 3.400 verschillende varkensbedrijven meldingen binnengekomen, wat betekent dat van een aantal bedrijven minder dan een keer per maand de gezondheidsstatus wordt gemeld in het kader van de Online Monitor.

Als bij een varkensbedrijf sprake is van minimaal negen meldingen in een jaar kan toch een betrouwbaar jaargemiddelde voor dat bedrijf worden berekend.

In VeeOnline kunnen varkenshouders elke maand een persoonlijke uitdraai vinden van hun bedrijf, waarin de bevindingen van de dierenarts tijdens bedrijfsbezoeken worden samengevat. Het overzicht geeft een actueel beeld van de gezondheidssituatie op uw bedrijf. Hier ziet men elke maand in één oogopslag of er gezondheidsklachten zijn vastgesteld en welke dit zijn, maar ook hoe deze meldingen zich verhouden tot andere varkensbedrijven in Nederland. Van de meldingen die zijn gedaan wordt het percentage bedrijven weergegeven die dezelfde melding hebben als ook de mogelijke oorzaken. Daarnaast wordt met behulp van de kaart van Nederland aangegeven wat de status van PRRS en influenza is per regio. Hoe donkerder de regio is ingekleurd, des te hoger het percentage meldingen van deze infectieziekten door dierenartsen.

vraag & antwoord

HOE KAN IK HET OVERZICHT DOWNLOADEN?

Wilt u graag weten welke gezondheidsproblemen op het moment spelen? Kijk dan op VeeOnline en download uw persoonlijke maandoverzicht.

Het overzicht vindt u door in te loggen op www.veeonline.nl. In het menu

bovenaan klikt u op 'Uitslagen en Rapportages'. Selecteer bij 'Rapportage' de 'Maandrapportage Online Monitor voor houder' en download uw persoonlijke overzicht. Heeft u vragen? Bel dan gerust één van onze dierenartsen van de Veekijker Varken via 088 20 25 555.

UBN:
Maand: November 2021

ONLINE MONITOR VARKEN

Monitoring DIERGEZONDHEID

Overzicht bedrijf

Categorie varkens aanwezig deze maand:	Aanwezig	Gezondheidsproblemen
Diercategorie	Nee	Nee
Opfok-/vleesvarkens	Ja	Ja
Zeugen	Ja	Nee
Ongespeende biggen	Ja	Ja
Gespeende biggen	Ja	Nee

Aantal gezondheidsproblemen vastgesteld deze maand: 1

Percentage varkensbedrijven per regio met PRRS en/of influenza*

PRRSv Influenza

* Op deze bedrijven zijn varkensgezondheidsproblemen vastgesteld die mogelijk worden veroorzaakt door PRRS en/of influenza. Dit is echter niet altijd bevestigd m.b.v. diagnostische testen.

Overzicht gezondheidsproblemen op uw bedrijf

Diercategorie	Melding over:	% Bedrijven met dezelfde melding	Uw dierenarts dacht aan de volgende mogelijke oorzaken:
Ongespeende biggen	Maag/darmen	7.9%	

Meldingen bij opfok/vleesvarkens

Meldingen bij zeugen

Meldingen bij ongespeende biggen

Meldingen bij gespeende biggen

* De percentages worden berekend op basis van het aantal meldingen van de dierenartsen in de Online Monitor voor de afgelopen 12 maanden. Het aantal meldingen wordt gedeeld door het totaal aantal bedrijven in de afgelopen 12 maanden. Dit percentage van het eigen bedrijf is ook te zien op de kaart van de regio's.